

5779

Torah from Around the World

*Als je je concentreert op wat goed is in elke situatie,
zul je merken hoe je leven zich vult met dankbaarheid,
een emotie die je ziel zal voeden.*

Harold Kushner

Sjabbat 9 februari 2019 / 4 Adar I 5779, Teroema, Sjemot/Exodus 25:1 - 27:19

Tanach blz. 159 - 165

Haftara: I Divree Hajamieem/I Kronieken 22:1 - 13

Tanach blz. 1741- 1743

vertaler: Jaap Frank en Sabine Frank-Fiedler

Commentaar: Rabbijn Jonathan Sacks is emeritus Opperrabbijn van het Verenigd Koninkrijk.

[Het Engelse origineel](#)

Geven is een gave

Het was het eerste gebedshuis van de Jisraelieten, de eerste woning die de joden voor God maakten. Het idee alleen al is vol van paradoxen, ja, zelfs tegenstellingen. Want hoe kan je

voor God een huis bouwen? Hij is groter dan alles wat we ons kunnen voorstellen, laat staan bouwen.

Dat stelde koning Salomon bij de inwijding van een ander Godshuis, de Eerste Tempel . „Zal God werkelijk op aarde kunnen wonen? Zelfs de hoogste hemel kan U niet bevatten, laat staan dit huis dat ik voor U heb gebouwd." (I Melachim/I Koningen 8:27) Dat stelde ook Jesjahoe namens God zelf: „De Hemel is Mijn troon, de aarde Mijn voetenbank. Wat voor huis zouden jullie voor Mij kunnen bouwen? En wat zou Mij als rustplaats dienen?" (Jesaja 66:1)

Het lijkt niet alleen onmogelijk om een huis voor God te bouwen, het zou ook niet nodig moeten zijn. De alomane God kan immers overal benaderd worden, net zo gemakkelijk vanuit de diepste diepte als op de hoogste berg, in een achterbuurt evengoed als in een met marmer en goud versierd paleis.

Het antwoord - en dat is van fundamenteel belang - is dat God niet in gebouwen huist, maar in hen die ze bouwen. Hij woont niet in bouwsels van steen, maar in het hart van mensen. Waar de joodse wijzen en mystici op wijzen is wat God in deze sidra verklaart: „De Jisraelieten moeten een heiligdom voor Mij maken, zodat Ik *temidden van hen* (letterlijk: *in hen*) kan wonen." (Sjemot 25:8) Hij zegt niet: „... zodat Ik daar in kan wonen."

Waarom beval God het volk dan toch om een heiligdom te maken? Het antwoord dat de meeste commentatoren daarop geven, en waar de Tora zelf op zinspeelt, is dat God dit juist na de zonde van het gouden kalf beval.

Het volk maakte het gouden kalf nadat Mosjé veertig dagen lang op de berg was om de Tora te ontvangen. Zolang als Mosjé in hun midden was, wist het volk dat hij met God in gesprek was en God met hem, en dat God dus benaderbaar was, en dichtbij. Maar tijdens zijn afwezigheid van bijna zes weken raakten ze in paniek. Want wie anders dan Mosjé was in staat de kloof tussen het volk en God te overbruggen? Hoe moesten zij nu de opdrachten van God krijgen? Door wat voor bemiddeling konden ze in contact komen met de goddelijke aanwezigheid?

Daarom zei God tot Mosjé: „De Jisraelieten moeten een heiligdom voor Mij maken, zodat Ik *temidden van hen* kan wonen". Het sleutelwoord is het werkwoord *sjin-chaf-noen*: wonen.

Dat was nooit eerder in verband met God gebruikt. Uiteindelijk is het zelfs een sleutelwoord van het Jodendom geworden. Het woord *Misjkan*, dat heiligdom betekent, komt daar vandaan, en *Sjechina*, de goddelijke aanwezigheid, ook.

De kernbetekenis ervan is het idee van nabijheid. *Sjocheen* in het Hebreeuws betekent buurman/vrouw, degene die naast je woont. Wat de Jisraelieten nodig hadden, en wat God hen gaf, was een manier om zich net zo dicht bij God te kunnen voelen als bij onze naaste buren.

Dat hadden de aartsvaders en aartsmoeders nog. God sprak rechtstreeks tot Awraham, Jitschak en Jaäkov, tot Sara, Rivka, Rachel en Lea, als een vriend. Hij vertelde Awraham en Sara dat ze een kind zouden krijgen. Hij legde Rivka uit wat de ondraaglijke pijn tijdens haar zwangerschap veroorzaakte. Hij verscheen aan Jaäkov op sleutelmomenten in diens leven en zei hem niet bang te zijn.

Dat hadden de Jisraelieten tot nu toe nog niet meegemaakt. Zij hadden gezien hoe God plagen naar de Egyptenaren stuurde en dat Hij de zee in tweeën spleet. Dat Hij manna uit de hemel en water uit de rots liet komen. Ze hadden Zijn stem op de berg Sinai gehoord en die hadden zij bijna ondraaglijk gevonden. Ze zeiden tegen Mosjé: „Spreekt u met ons, wij zullen naar u luisteren. Maar laat God niet met ons spreken, want dan sterven we.” (Sjemot/Exodus 20:19) God was aan hen verschenen als een overweldigende aanwezigheid, als een onweerstaanbare macht, als een licht zo fel dat het je verblindde als je er in keek, en als een stem zo krachtig dat die je met doofheid sloeg.

Om benaderbaar te zijn, niet alleen maar voor de pioniers van het geloof, zoals de aartsvaders en aartsmoeders, maar voor elk individueel lid van een groot volk, was dus voor God als het ware een uitdaging. Hij moest zich houden aan wat de joodse mystici *tsimtsoem* noemden: Zichzelf ‘inhouden’, Zijn licht temperen, Zijn stemgeluid afzwakken, Zijn pracht achter een dikke wolk verbergen en toestaan dat het oneindige de proporties van het eindige zou aannemen.

Strikt genomen was dat nog het eenvoudigste aspect. Het moeilijkste aspect had niets met God te maken, maar alles met ons. Want op welke wijze ervaren we Gods aanwezigheid? Als we aan de voet van de Mount Everest staan of de Grand Canyon zien, is dat niet moeilijk. Je hoeft niet erg religieus te zijn, misschien zelfs helemaal niet religieus, om ontzag te voelen ten

overstaan van het verhevene. De psycholoog Abraham Maslow sprak over ‘piek-ervaringen’, die hij als wezenlijk voor de spirituele ervaring zag.

Maar hoe kun je Gods aanwezigheid ervaren in het dagelijks bestaan? Niet vanaf de top van de berg Sinaï, maar in de laagvlakte beneden? Niet wanneer zij is omgeven met donder en bliksem, zoals bij de Openbaring, maar zomaar op een doordeweekse dag? Het antwoord daarop ligt besloten in de naam van de sidra van deze week, *Teroema*, wat ‘bijdrage’ betekent; het is het geheim dat je leven kan veranderen. God zei tot Mosjé: „Vraag aan de Jisraelieten om Mij geschenken te geven; neem van ieder die daartoe bereid is een bijdrage in ontvangst” (Sjemot 25:2). De beste manier om God te ontmoeten is om te geven.

Het geven zelf vloeit voort uit het besef, of leidt tot die bewustwording, dat wat wij geven deel uitmaakt van wat ons werd gegeven. Het is een manier van dankzeggen, het is een daad van dankbaarheid. In het menselijk brein is dát het verschil tussen Gods aanwezigheid en Gods afwezigheid.

Als God aanwezig is, betekent het dat alles wat wij bezitten van Hem is. Hij schiep het universum. Hij maakte ons. Hij gaf ons leven. Hij blies de lucht die wij inademen in ons. Gods majesteit omringt ons, en Zijn volheid, en Zijn vrijgevigheid: het licht van de zon, de gouden glans van het gesteente, het groen van de bladeren en het zingen van de vogels. Dit alles ervaren wij iedere ochtend tijdens de dienst als we de psalmen over de schepping lezen. De wereld is Gods kunstgalerie en Zijn meesterwerken zijn overal te vinden.

Als het leven een geschenk is, bevestig je dat door iets terug te geven.

Maar *wat als het bestaan geen gift is omdat er geen Gever is*, als het universum slechts ontstond dankzij een willekeurige beweging in het quantumveld; als niets in dat hele universum weet heeft van ons bestaan; wat als het menselijk lichaam niets meer is dan een serie letters in de genetische code; wat als de menselijke geest niets meer is dan de elektrische impulsen in het brein; wat als onze morele overtuigingen alleen maar zelfzuchtige middelen tot zelfbehoud zijn en onze spirituele verlangens niets anders zijn dan misleiding? Dan is het lastig om dankbaarheid te voelen voor het leven dat ons werd gegeven. Er is geen sprake van een gift als er geen gever is. Er is slechts een serie toevalligheden zonder betekenis, en het is lastig dankbaar te zijn voor een toeval.

Daarom zegt de Tora ons iets dat eenvoudig en praktisch is. Geef, en je zult het bestaan zien als een gift. *Het is niet nodig om te kunnen bewijzen dat God bestaat. Als je dankbaar bent dat jij bestaat, volgt de rest vanzelf.*

Door het bouwen van een heiligdom kon God dicht bij de Jisraelieten komen. Het zat hem niet in de kwaliteit van het hout, in de gebruikte metalen en in de voorhangen. Het zat hem niet in de glitter van juwelen op de borst van de Hoge Priester. Het zat hem niet in de schoonheid van de architectuur of in de reuk van de offers. Maar het zat hem in het feit dat het kon worden gebouwd met de bijdragen van „ieder die daartoe bereid is” (Sjemot 25:2). *Waar mensen vrijwillig geven aan elkaar en voor heilige doelen, daar vestigt zich de Goddelijke aanwezigheid.*

Dat verklaart het speciale woord dat de sidra van deze week zijn naam geeft: *Teroema*. Ik heb het vertaald als „een bijdrage”, maar eigenlijk heeft het een andere subtiele betekenis, waar geen eenvoudig Hollands equivalent voor bestaat. Het betekent „iets wat je opheft” door het te wijden aan een heilig doel. *Jij heft het op en daarmee verheft het jou.* De beste manier om tot spirituele hoogte te klimmen is eenvoudigweg door te geven, uit dankbaarheid voor het feit dat jou is gegeven.

God woont niet in een stenen huis. Hij leeft in de harten van hen die geven.